

Titelgegevens / Bibliographic Description

Titel	Frederick de Vrij / W.J. op 't Hof.
Auteur(s)	Hof, W.J. op 't
In	<i>Figuren en thema's van de Nadere Reformatie</i> / T. Brienen ... [et al.]; dl 1. (Kampen, De Groot Goudriaan, 1987), p. 17-22.
Copyright	2007 / W.J. op 't Hof De Groot Goudriaan Claves pietatis.
Producent	Claves pietatis / 2007.06.15; versie 1.0
Bron / Source	Onderzoeksarchief / Research Archive Nadere Reformatie
Website	Sleutel tot de Nadere Reformatie
Nummer	B98014249

De digitale tekst is vrij beschikbaar voor persoonlijk gebruik, voor onderzoek en onderwijs. Respecteer de rechten van de rechthebbenden. Commercieel gebruik is niet toegestaan.

Het 'Onderzoeksarchief Nadere Reformatie' bevat digitale documenten over het gereformeerd Piëtisme en de Nadere Reformatie in Nederland tot 1800. Het is doorzoekbaar met de 'Bibliografie van het gereformeerd Piëtisme in Nederland (BPN)' op de website 'Sleutel tot de Nadere Reformatie'.

The digital text is free for personal use, for research and education. Each user has to respect the rights of the copyright holders. Commercial use is prohibited.

The 'Research Archive Nadere Reformatie' contains digital documents about reformed Pietism and the Nadere Reformatie in the Netherlands until 1800. These can be retrieved by searching the 'Bibliography of the reformed Pietism in the Netherlands (BPN)' database at the 'Sleutel tot de Nadere Reformatie' website.

Frederick de Vry

W. J. op't Hof

1. Levensloop

Frederick de Vry aanschouwde in 1579 te Amsterdam het levenslicht als zoon van Jan de Vry en Belitge Frederickdr. Frederick de Vry was een telg uit een aanzienlijk Amsterdams koopmans- en regentengeslacht, dat van meet aan vol overtuiging de gereformeerde leer was toegedaan.

De Vry's regentenloopbaan bleef niet beperkt tot zijn lidmaatschap van de Amsterdamse raad. In 1612 werd hij schepen; van 1617-1619 was hij gedeputeerde ter rekenkamer van Holland; in 1620 werd hij burgemeester; van 1623-1625 was hij gecommiteerde raad; voorts was hij tijdelijk weesmeester en meermalen commissaris van de wisselbank. Als regent was hij een ijverige medestander van R. Pauw en heeft hij het zijne ertoe bijgedragen om de libertijns- en arminiaansgezinde regenten uit het zadel te wippen en om als uitwerking van de Nationale Synode van Dordrecht te komen tot een zuivering van de politieke en maatschappelijke zeden, niet alleen in Amsterdam, maar in de gehele provincie. Toen hij in 1620 waarnemend schout was, getroostte hij zich veel moeite om de heimelijke samenkomsten van de remonstranten te verstoren en liet hij op Sinterklaasavond de kinderpoppengoedverkopers van de Vijgendam verwijderen. Als het aan hem had gelegen, was ook de Dordtse kerkorde wettig ingevoerd.

Nadat De Vry in 1607 diaken was geworden, kwam hij in 1613 als ouderling in de Amsterdamse kerkeraad. In deze periode werd hij door de genoemde instantie meermalen samen met predikanten naar de burgemeesters gestuurd wanneer er netelige problemen waren. Later keerde hij regelmatig in de ouderlingenbank terug.

In 1618 werd De Vry — als gedeputeerde ter rekenkamer van Holland verbleef hij in Den Haag en ressorteerde hij derhalve onder Zuid-Holland — door de Zuidhollandse synode gekozen tot secundus-ouderling-afgevaardigde naar de Nationale Synode. Toen in 1619 een onderzoekcommissie onder anderen de remonstrant J. Geesteranus aan de tand voelde, was De Vry voorzitter van de gecommiteerden van de Staten van Holland. Op de Noordhollandse synode van 1622 in Amsterdam was hij commissaris-politiek. Voorts was hij in juli 1625 als gedeputeerde van de Staten-Generaal betrokken bij de inventarisatie van het archief van de Nationale Synode van Dordrecht.

De Vry was bevriend met J. Cloppenburgh, de bekende Amsterdamse uitgever van gereformeerde en piëtistische geschriften, met de Amsterdamse arts en dichter J. Vivevrius, die ook het een en ander met piëtistische uitgaven te maken had, met de predikanten V. Meusevoet, P. Ruyl en E. Manglerius, die alle drie werken van W. Perkins vertaalden, met de predikant J. Cloppenburgh en met J. J. Calckman. Op instigatie van De Vry vertaalde Manglerius een voluit piëtistisch geschrift van Casmannus. Op 15 juli 1601

Amſtelredam by Jan Everijſs Kloppenburg
Anno 1677.

trad De Vry te Amsterdam in het huwelijk met Niesge Willemsdr. Bogaert, die evenals hij uit een patriciërsfamilie afkomstig was. Uit dit huwelijk zijn acht kinderen bekend, van wie dochter Belitge eerst met de predikant D. Rotheus en vervolgens met de Amsterdamse patriciër R. Ernst trouwde.

De Vry overleed op 10 januari 1646 in zijn vaderstad.

2. Geschriften

De Vry's eerste werk verscheen in 1609 en was een vertaling van de piëtistische catechismus van Perkins, waaraan hij een door hem zelf vervaardigde, compilerische korte samenvatting van de Heidelbergse Catechismus toevoegde. Zes jaar later kwam een herdruk hiervan uit. Met dit geschrift wilde De Vry zijn bijdrage leveren aan de literaire bestrijding van de remonstranten.

Dit zelfde kan worden gezegd van De Vry's tweede vertaling, namelijk die van de kleine catechismus en twee series stellingen van T. Beza, die voorkomt achter Beza's *Bekentnisse des Christelijcken Gheloofs*, uit 1612.

De Vry's bekendste geschrift is *Historie ofte Kort ende waerachtich Verhael van den Oorspronck ende Voort-ganck der Kerckelijcke Beroerten in Hollandt*, waarmee hij in 1621 de Synode van Dordrecht beoogde te rechtvaardigen. In dit zelfde jaar verschenen een Latijnse en een Franse vertaling alsmede J. Wtenbogaerts bestrijding van dit werk. In de zeventiger jaren van de achttiende eeuw kwamen twee herdrukken hiervan uit. Slechts een gedeelte van dit geschrift is oorspronkelijk van De Vry zelf.

Ook met zijn volgende werken wilde De Vry de zuivere gereformeerde leer veilig stellen, zij het dat hij hiermee meer beoogde dan dit alleen. Zijn in 1622 verschenen *Anatomia Dat is Ont-ledinghe van den Geestelycken Mensch*, een gedicht van niet minder dan 442 pagina's, had tevens het doel op te wekken tot de godzaligheid. Met de dichtvorm wilde hij tegenwicht bieden aan het misbruik van de poëzie in de vorm van onstichtelijke gedichten en in de vorm van stichtelijk bedoelde gedichten waarin de zonden echter veel te breed werden uitgemeten en veel namen van heidense afgoden werden genoemd. Hij hoopte dat zijn voorbeeld van christelijke poëzie navolging zou vinden.

De Vry liet zijn laatste vier geschriften aan het eind van zijn leven uitgeven, hoewel hij ze reeds vele jaren eerder voor zijn gezin had opgesteld. Stuk voor stuk zijn deze traktaten van piëtistisch, devotioneel, naar mystiek neigend gehalte. De inhoud hiervan ontsproot niet aan de geest van De Vry zelf. Deze werken staan op zijn naam als compiler.

In 1643 verscheen *Ars bene moriendi. Dat is: Wel-stervens Konst*. Voor het grootste gedeelte handelt dit geschrift over de voorbereiding op de dood; het laatste stuk hiervan betreft de juiste gesteldheid tijdens het sterven. In 1652 kwam een tweede druk uit. In 1644 rolde van de pers: *Praxis Sacra. Dat is, Heylighe Meditatiën, Over de Deelen/ Van de Christelijcke Religie*. De Vry had hiermee voor te bevorderen dat de christenen in dit leven de voorsmaak van de eeuwige zaligheid in hun hart gevoelen en hier beneden op aarde het eeuwige leven in een heilig geestelijk leven aanvangen. Naar zijn mening

werden de door God in de recente geschiedenis aan de Nederlanden bewezen weldaden geminacht en heerste er alom ondankbaarheid. Bekering was daarom noodzakelijk. Kan *Praxis Sacra* worden getypeerd als een calvinistisch werk met een piëtistische inslag, De Vry's laatste twee geschriften zijn piëtistica in de volle zin des woords. Zij dateren eveneens van 1644.

Allereerst kwam uit: *Aen-leidinge Tot een Heylig Gebruyck Van het Nacht-mael des Heeren*. In de dedicatie uit De Vry de klacht dat

wy nu dese droevige tijden beleven, 1. dat in de Ge-unieerde Provinciën, de welstandt van de aen-genomene, Gereformeerde Christelijcke Religie, soo niet ghevordert, ende de practijcke der Godt-saligheydt, soo niet betracht en word, als onse vrome voor-ouderen, ons wel voor-gegaen zijn. 2. Dat de wel-daden, die Godt de Heere, ons hier te lande, boven, ende meerder als vele andere volcken, ende natien, ghedaen, ende bewesen heeft, beginnen in kleyn-achtinge te komen, jae vergeten te worden, als te weten, dat Godt de Heere ons hier te lande soo krachtigh, ende wonderbaerlijck, uyt de geestelijcke, ende lichamelijcke slavernye van de dienaren des Anti-Christes heeft verlost; ende onder soo swaren, langh-duerigen oorlogh, als noch in ruste, ende vrede, by de suyvere verkondiginge van de saligh-maeckende leere des geloofs, van de aen-genomene Ghereformeerde Christelijcke Religie, bewaert. 3. Dat wy hier te lande voeren, eenen swaren, ende periculeusen oorlogh; niet alleen teghen onsen al-ghemeen Vyandt, den Koninck van Hispangien, die ons soeckt te berooven, van de salighmakende leere der Gereformeerde Christelijcke Religie, van de privilegien, ende vryheden van ons lieve Vaderlandt, ende van al wat ons lief, ende waerdt is: Maer oock tegen ons selven, door onse sonden, die onder ons in swanghe gaen, die den toorne Godes over ons ont-steken, ende niet alleen ons tijdelijcke, ende lichamelijcke, maer oock ons geestelijcke, ende eeuwige verderf over ons brenghen sullen, indien wy ons niet tydelijck en bekeeren. 4. Dat binnen in ons Vaderlandt, door de Af-goden-Dienaren des Anti-Christes, ende andere valsche Leeraren, die onder ons by naest haer volle vryheyte hebben, de In-gesetenen der Ge-unieerde Provinciën, van den rechten wegh der saligheydt af-geleydt, de saligh-maeckende leere, ende de goede ordre van de aenghenomene Gereformeerde Christelijcke Religie, gelastert, bestreden, ende aen-gevochten wordt. 5. Dat de voorstanders, ende voor-ganghers van de Remonstranten, dat is, der Arminianen, haer oude practijcken in't werck stellen, om door het lasteren, ende verdacht-maecken, van de Kercken-ordre, die in de Kercken der Ge-unieerde Provinciën, van den aen-vangh der Reformatie, met goede stichtinge, gepractiseert is geweest; ende door het toe-schrijven, ende op-draghen van het recht der beroepinge van Kerckelijcke persoonen, aen de soodanige, dien het van den Heere Jesu Christo niet en is gegeven geweest, door te dringhen, 't geense voor het houden van het Synodus Nationaal Ao. 1618. ende 1619. niet en hebben kunnen uyt-wercken. Te weten, dat in de Kercken der Ge-unieerde Provinciën, behendelijck soudon mogen in-gheschoven worden, soodanighe persoonen tot Leeraers, de welcke, door de leere der Arminianen, die by

het Synodus Nationaal binnen Dordrecht in de Jaeren 1618 ende 1619, on-schriftmaetigh te zijn veroordeelt, ende verworpen is gheweest, de aen-ghenomene leere der Ghereformeerde Christelijcke Religie, die by het wel-ghemelde Synodus Nationaal schrift-maetigh te zijn verklaert, ende bevestight is gheweest, allenghskens souden moghen vervalschen, ende eyndelijck veranderen.

De belangrijkste bron van dit geschrift vormen de meditatieën van M. Mollerus. Bij de bespreking van de wet als middel tot kennis der zonde beveelt De Vry *Biecht-boecxken der Christenen* aan, dat oorspronkelijk door J. van den Houte was samengesteld en in 1637 door G. Voetius was vermeerderd.

Vervolgens zag in 1644 het licht: *Troost-Boecxken/ Vervatende verscheyden Troostelijke Woorden, ende Gebeden*. De schrijver zegt hierin onder andere dat alleen zij zich de troost mogen toeëigenen die boetvaardig en gelovig zijn. Er mag dan echter geen sprake van een dood geloof zijn, want in dat geval bedriegt men zichzelf. Van de auteurs aan wie De Vry iets ontleent, noemt hij A. Polanus en O. Casmannus.

3. *Betekenis*

Zowel de levensloop als de geschriften van De Vry wijzen uit dat hij een warme voorstander van en een felle voorvechter voor zowel de zuivere gereformeerde leer in de zin van de Dordtse Synode als de praktijk van de godzaligheid was. Zijn verdediging van de zuivere leer ging gepaard met een intensieve inzet voor een heilig leven. Kerk, maatschappij en cultuur moesten worden gezuiverd en gereguleerd naar het Woord en de drie belijdenisgeschriften. Voorts stond bij hem de persoonlijke vroomheid in de vorm van meditatieën en gebeden sterk op de voorgrond.

De Vry's strijd voor de zuivere leer en zijn streven naar een godzalig leven kwamen voort uit zijn kritische kijk op en instelling ten opzichte van zijn eigen tijd. Zijn medechristenen waren zijns inziens niet zoals de vrome voorvaderen uit de tijd van de Reformatie.

De aanbeveling van het werk van J. van den Houte en Voetius legt er getuigenis van af dat De Vry zich niet slechts geheel in hun doelstellingen kon vinden, maar dat hij tevens er bewust bij aan wilde sluiten. Dit wordt eveneens duidelijk uit zijn brief van 15 januari 1643 aan Voetius. Uit deze gegevens mag worden geconcludeerd dat De Vry niet slechts van het Nederlandse gereformeerde Piëtisme, maar ook van de Nadere Reformatie een vertegenwoordiger was.

De Vry heeft als man van de Nadere Reformatie wel een ontwikkeling meegemaakt. In het eerste kwart van de zeventiende eeuw ijverde hij behalve in daad ook in geschrift voor de gezondmaking van Kerk, maatschappij en cultuur. In de veertiger jaren ging zijn aandacht blijkens de inhoud van zijn latere werken primair uit naar het persoonlijk innerlijk geloofsleven. Het is welhaast zeker dat de afbraak van zijn politieke carrière, veroorzaakt door de machtswisseling binnen Amsterdam in de twintiger jaren, hiervoor van beslissende betekenis is geweest. De Vry was een lekenvertegenwoordiger van de Nadere Reformatie, die een aanzienlijke plaats hierin innam. Hij behoorde tot de hoogste regentenkring van de hoofdstad der Verenigde Provinciën en heeft zich gedu-

rende zijn tamelijk korte politieke loopbaan ingezet om zowel in de stad Amsterdam als in de provincie Holland en in de gehele Republiek zijn nadere reformatorische idealen te verwerkelijken en in praktijk te brengen. Als het gaat om de politieke, kerkelijke, maatschappelijke en culturele verwerking van de Nadere Reformatie in haar begintijd kan hij met recht als de belangrijkste representant gelden. Geen andere vertegenwoordiger van deze groepering had tot in de twintiger jaren zoveel invloed als hij. Het feit dat hij als Noordhollander in Zuid-Holland tot secundus-ouderling-afgevaardigde naar de Nationale Synode werd gekozen, zegt in dit opzicht genoeg.

In daad en in geschrift was De Vry een felle tegenstander en bestrijder van de remonstranten. De Synode van Dordrecht en haar besluiten lagen hem na aan het hart en werden door hem met alle mogelijke inspanning verdedigd.

De Vry's bijdrage aan de Nadere Reformatie was veelzijdig. Hij droeg zijn steentje bij als politicus, als kerkelijk ambtsdrager, als geschiedschrijver, als dichter, als vertaler en als compiler. Hij was de eerste die de (voor) geschiedenis van de Dordtse Synode beschreef. Dichterlijk aangelegd als hij was, bepleitte hij een nadere reformatie van de poëzie en gaf hij zelf het voorbeeld. Hoewel dit produkt kwalitatief niveau mist, openbaart het toch een opmerkelijke kant van De Vry.

Wanneer De Vry zijn inzichten via de pers trachtte te verbreiden, deed hij dit grotendeels door te vertalen. Zijn eerste twee geschriften waren overzettingen, maar ook zijn werken uit de jaren veertig waren voornamelijk gebaseerd op vertaalde gedeelten van geschriften van andere auteurs. Bovendien verzamelde hij om zich heen een kring van gelijkgezinde vertalers, die hij aanmoedigde, stimuleerde en zelfs instigeerde. Tot deze kring behoorden Meusevoet, Ruyl en Manglerius.

Het getuigt van de breedheid van zijn blik dat hij bij zijn vertaal- en compilatiewerk niet alleen putte uit de bron van het Engelse Puritanisme, maar evenzeer uit continentale bronnen van piëtistische aard, waarbij vooral de namen van Casmannus en Mollerus moeten worden genoemd. Meer dan wie in zijn tijd had hij oog voor het internationale karakter van het Piëtisme.

De Vry was een vrij zelfstandige figuur, die als de vader van de Nadere Reformatie in Amsterdam en in Noord-Holland kan worden beschouwd.

De geschriften van De Vry hebben niet veel ingang gevonden. Wellicht stond hij te ver van het gewone volk af. Zijn invloed op langere termijn mag dan niet groot zijn geweest, zijn betekenis in de begintijd van de Nadere Reformatie was dit wel.

Literatuur

W. J. op't Hof, *Engelse piëtistische geschriften in het Nederlands, 1598-1622*, Rotterdam 1987.

J. van der Haar, *Schatkamer van de gereformeerde theologie in Nederland*, Veenendaal 1987, V 469-477.

W. J. op't Hof, „Wanneer verscheen de eerste druk van Biecht-boecxken?“, in *Documentatieblad Nadere Reformatie*, XI (1987)